

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи та інновацій

проф. Бояр А. О.

« 23 » 06 2016 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В.

« 06 » 06 2016 р.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Робоча програма

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки доктора філософії

галузь знань – 08 Право

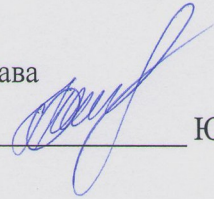
спеціальність – 081 Право

Луцьк–2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії та філософії права» підготовки доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – 25 квітня 2016 року. – 15 с.

Розробник:

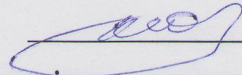
доцент кафедри теорії та історії держави і права
кандидат юридичних наук, доцент

Юхимюк О. М.

Рецензент:

доцент кафедри теорії та історії держави і права
кандидат юридичних наук, доцент

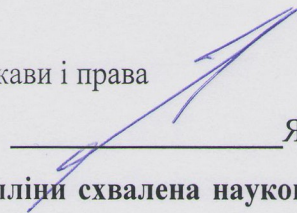
Крисюк Ю. П.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права

Протокол № 11 від 4 квітня 2016 р..

Завідувач кафедри:

професор кафедри теорії та історії держави і права
доктор юридичних наук, професор

Яцишин М. М.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією юридичного факультету.

Протокол № 8 від 11 04 2016 р..

**Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету**

Демчук А. М.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

Протокол № 10 від 15 06 2016 р.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науковою радою університету

Протокол № 11 від 16 06 2016 р.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії та філософії права» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є взаємозв'язки і взаємовідносини актуальних проблем філософії права та загальної теорії права

Міждисциплінарні зв'язки: предмет вивчається на основі знань, які отримані при вивченні таких базових дисциплін, як теорія держави і права, філософія права, має структурно-логічні зв'язки з галузевими юридичними дисциплінами (конституційне право України, конституційне право зарубіжних країн, цивільне право України, кримінальне право України та ін.), а також спецкурсами (проблеми реалізації норм права, юридична деліктологія, нормотворчість та юридична техніка, система джерел європейського права та ін.)

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Актуальні проблеми теорії права
2. Актуальні проблеми філософії права.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 3	08 Право	Форма навчання: заочна За вибором
Модулів: 2	081 Право	Рік підготовки: 1
Змістовних модулів: 2		Семестр: 1
Загальна кількість годин: 90		Лекції: 10
	Практичні: 8	
	Доктор філософії (PhD)	Самостійна робота: 72
		Форма контролю: <u>залік</u> (1 семестр)

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії та філософії права» є завершення формування у здобувачів філософсько-правової та теоретико-методологічної бази стосовно такого явища як право. Курс «Актуальні проблеми теорії та філософії права» призначений для формування сучасного світогляду на проблеми становлення, розвитку та функціонування права з метою застосування у науковій та професійній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми теорії та філософії права» є опанування системи світоглядних уявлень про теоретико-правові та філософсько-правові явища; формування навичок і вмінь трансформації теоретико-правових та філософсько-правових категорій в рамках власного наукового дослідження.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати :

- відповідні положення та методи теорії та філософії права, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, зокрема, у випадку підбору методів дисертаційного дослідження та ін..
- шляхи вирішення теоретико-правових та філософсько-правових ситуацій у сфері наукових правових досліджень та юридичної практики.

вміти :

- розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі теорії та філософії права або у процесі навчання, що передбачає застосування
- розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі теорії та філософії права або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, зокрема, підготовка наукових статей для друку у фахових виданнях, у виданнях, що входять до науково-метричних баз та ін.

– розв’язувати комплексні проблеми в галузі теорії та філософії права, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми теорії права

Тема 1. Сучасне розуміння права

Право як засіб гармонізації суспільних відносин, його вольовий та імперативний характер. Одвічна сутність права – забезпечення і захист людської свободи, справедливості, рівності, визначення їхніх можливостей і гарантій.

Сучасне розуміння позитивного права. Соціальний процес формування позитивного права. Норма права та правова норма: співвідношення категорій. Розуміння структури норми права та взаємозв’язку її елементів.

Тема 2. Проблеми творення, тлумачення та реалізації права

Проблеми поняття правотворення та правотворчості. Правотворчість та формування права. Статус суб’єктів право творення та правотворчості. Проблеми окремих стадій правотворчого процесу. Проблеми правотворчої техніки.

Проблеми розуміння та тлумачення права. Обсяг та способи тлумачення норм та принципів права.

Дія права та реалізація права. Реалізація права в правотворчій діяльності. Форми та методи забезпечення реалізації права.

Проблеми правозастосовчої діяльності. Реалізація права при наявності прогалин та колізій в законодавстві.

Тема 3. Проблеми теорії джерел права

Сучасне розуміння поняття «джерело» та «форма» права. Джерела та форми природного права. Системно-ієрархічний характер джерел та форм права.

Проблеми пізнання та ідентифікації нормативно-правових актів. Класифікація нормативно-правових актів. Колізії та конкуренції нормативно-правових актів.

Проблеми теорії правового договору. Принципи права: проблеми розуміння, класифікації. Прецедент як джерело права: розуміння, становлення, динаміка. Релігійно-правові норми (тексти) як джерела права. Сучасна роль правового звичаю як джерела права. Правова доктрина: розуміння, становлення, динаміка.

Джерела (форми) права в сучасних правових системах. Джерела судового права.

Тема 4. Проблеми теорії правових систем

Проблеми правової природи правової системи, її характерні риси та особливості. Сучасні теоретичні проблеми типології та класифікації правових систем. Право та суспільство як об'єктивні фактори формування та функціонування правових систем.

Напрямки гармонізації та вдосконалення правових систем. Проблеми взаємовпливу правової системи та реалізації права. Подолання правових колізій як фактор удосконалення правових систем.

Реалізація та охорона прав і свобод особи в різних правових системах.

Сучасні проблеми розвитку та функціонування правової системи України.

Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми філософії права

Тема 5. Проблеми правової онтології: природа і структура права

Особливості і завдання філософської онтології. Зміст правової онтології, її місце в системі філософії права. Онтологічна природа права. Право як феномен культури. Місце та роль права в становленні цивілізації.

Особливості взаємодії і відносна самостійність правосвідомості та суспільного буття. Буття соціуму і буття права. Синергетична інтерпретація правових процесів.

Правова реальність як форма здійснення ідеї права. Ідея права, норма права та правове життя як рівні правової реальності. Співвідношення права і закону як проблема правової онтології. Природне і позитивне право як основні структурні елементи правової реальності.

Тема 6. Проблеми правової антропології: гуманістична природа права

Виникнення філософської антропології. Основні поняття і принципи антропології. Вплив філософської антропології на розвиток правової думки. Поняття правової антропології, її місце в системі філософії права.

Природа людини і право. Антропологічні основи права. Філософський зміст і обґрунтування прав людини. Права людини як моральні критерії правопорядку. Особистість і право. Гуманістична природа права. Право як засіб досягнення рівності та справедливості. Співвідношення громадянського суспільства та правової держави.

Тема 7. Проблеми правової аксіології: ціннісні основи права.

Правова аксіологія: історія виникнення, основні поняття та принципи. Ціннісні основи права. Цінності у праві та право як цінність. Свобода як цінність. Основні концепції свободи та їх соціальне підґрунтя. Право як міра свободи. Справедливість як визначальна правова цінність. Історія та сучасні концепції справедливості. Ціннісні орієнтації особистості як найважливіші елементи її внутрішньої структури.

Тема 8. Сучасне розуміння універсального і культурно-особливого у ціннісному вимірі права. Проблеми інституційного виміру права.

Правосвідомість як проблема філософії права. Право і мораль та їх співвідношення. Сучасні теорії справедливості. Правовий нігілізм, деформації правосвідомості, рівень розвитку громадянського суспільства як відображення стану правотворчості. Універсально-цивілізаційне і

специфічно-культурне у правосвідомості. Суспільний та правовий прогрес, їх основні критерії. Філософсько-правові моделі розвитку правових цивілізацій. Перспективи розвитку людської цивілізації і права.

Політико-правові інститути і їхня роль у здійсненні права. Державний примус як специфічний засіб забезпечення дієвості права в суспільстві.

Право і влада. Легальність та легітимність влади, їх співвідношення. Взаємозв'язок і суперечність між державою і громадянським суспільством, між владою і правом. Форми організації державної влади. Неузгодженості між різними гілками влади та шляхи їх подолання.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лек.	Практ.	Сам. Роб.
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ПРАВА				
Тема 1. Сучасне розуміння права	11	1	1	9
Тема 2 Проблеми творення, тлумачення та реалізації права	11	1	1	9
Тема 3. Проблеми теорії джерел права	12	2	1	9
Тема 4. Проблеми теорії правових систем	12	2	1	9
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	46	6	4	36
Змістовний модуль 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА				
Тема 5. Проблеми правової онтології: природа і структура права	11	1	1	9
Тема 6. Проблеми правової антропології: гуманістична природа права	11	1	1	9
Тема 7. Проблеми правової аксіології: ціннісні основи права.	11	1	1	9
Тема 8. Сучасне розуміння універсального і культурно-особливого у ціннісному вимірі права Проблеми інституційного виміру права.	11	1	1	9
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	44	4	4	36
УСЬОГО ГОДИН	90	10	8	72

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Тема	Кількість
---	------	-----------

з/п		годин
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми теорії права		
1	Сучасне розуміння права	1
2	Проблеми творення, тлумачення та реалізації права	1
3	Проблеми теорії джерел права	1
4	Проблеми теорії правових систем	1
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми філософії права		
5	Проблеми правової онтології: природа і структура права	1
6	Проблеми правової антропології: гуманістична природа права	1
7	Проблеми правової аксіології: ціннісні основи права	1
8	Сучасне розуміння універсального і культурно-особливого у ціннісному вимірі права. Проблеми інституційного виміру права.	1
	Разом	8

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми теорії права		
1	Сучасне розуміння права	9
2	Проблеми творення, тлумачення та реалізації права	9
3	Проблеми теорії джерел права	9
4	Проблеми теорії правових систем	9
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми філософії права		
5	Проблеми правової онтології: природа і структура права	9
6	Проблеми правової антропології: гуманістична природа права	9
7	Проблеми правової аксіології: ціннісні основи права	9
8	Сучасне розуміння універсального і культурно-особливого у ціннісному вимірі права. Проблеми інституційного виміру права.	9

	Разом	72
--	--------------	-----------

7. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

У процесі навчання застосовуються наступні методи: *лекційний; інформаційно-рецептивний; розповідь-пояснення; бесіда; репродуктивний; проблемно-пошуковий; евристичний; індуктивний; дедуктивний.*

8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю успішності навчання з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії та філософії права» є залік (усна форма).

Перелік питань на залік з предмету «Актуальні проблеми теорії та філософії права»

1. Сучасне розуміння позитивного права.
2. Соціальний процес формування позитивного права.
3. Норма права та правова норма: співвідношення категорій.
4. Розуміння структури норми права та взаємозв'язку її елементів.
5. Проблеми поняття правотворення та правотворчості.
6. Проблеми окремих стадій правотворчого процесу.
7. Проблеми розуміння та тлумачення права.
8. Обсяг та способи тлумачення норм та принципів права.
9. Форми та методи забезпечення реалізації права.
10. Проблеми правозастосовчої діяльності.
11. Сучасне розуміння поняття «джерело» та «форма» права. Джерела та форми природного права.

12. Проблеми пізнання та ідентифікації нормативно-правових актів.
13. Проблеми теорії правового договору.
14. Принципи права: проблеми розуміння, класифікації.
15. Прецедент як джерело права: розуміння, становлення, динаміка.
16. Релігійно-правові норми (тексти) як джерела права.
17. Сучасна роль правового звичаю як джерела права.
18. Правова доктрина: розуміння, становлення, динаміка.
19. Джерела судового права.
20. Проблеми правової природи правової системи, її характерні риси та особливості. Сучасні теоретичні проблеми типології та класифікації правових систем.
21. Напрямки гармонізації та вдосконалення правових систем.
22. Проблеми взаємовпливу правової системи та реалізації права.
23. Реалізація та охорона прав і свобод особи в різних правових системах.
24. Сучасні проблеми розвитку та функціонування правової системи України.
25. Онтологічна природа права. Правова реальність.
26. Форми буття права: ідея права, закон, правове життя.
27. Аномія як можливість соціального хаосу.
28. Цивілізація як форма соціального порядку.
29. Поняття правової антропології, її місце в системі філософії права.
30. Природа людини і право. Антропологічні основи права.
31. Філософський зміст і обґрунтування прав людини.
32. Цінності у праві та право як цінність.
33. Свобода як цінність. Право як міра свободи.
34. Справедливість як визначальна правова цінність.
35. Правосвідомість як проблема філософії права.
36. Співвідношення права і моралі.
37. Універсально-цивілізаційне і специфічно-культурне у правосвідомості.
38. Філософсько-правові моделі розвитку правових цивілізацій.

39. Політико-правові інститути і їхня роль у здійсненні права.

40. Філософські проблеми права і влади в суспільстві, що трансформується.

9. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Методами та засобами діагностики успішності навчання є: *усне опитування, контрольні роботи, самостійні роботи, залік.*

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

В основі рейтингової системи використана 100-бальна шкала оцінок. Це максимальна сума балів за всі види робіт, що виконані здобувачем з навчальної дисципліни протягом семестру.

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми теорії та філософії права» складається з двох змістових модулів. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- 1) поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- 3) модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3		
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				МКР 1	МКР 2	
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	Т. 8	30	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
67 – 74	D	
60 – 66	E	
1 – 59	FX	Незараховано

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1) Юхимюк О. Загальнотеоретична характеристика дотримання норм права // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – Випуск 21. – Том 1. – Ужгород, 2013. – С.110-113.
- 2) Юхимюк О. Особливості викладу принципів права у національному законодавстві // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – Випуск 6. – Т. 1. – Херсон, 2013. – С.12-15.
- 3) Юхимюк О. Способи викладу принципів права у нормативно-правових актах // Історико-правовий часопис : науковий журнал / упоряд. О. В. Крикунов. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. - № 2 (4). – С. 23-27
- 4) Юхимюк О. Навчальна програма з курсу «Теорія держави і права». - Луцьк, 2013. – 34 с.
- 5) Юхимюк О. Джерела (форми) права. Матеріали відкритої лекції. - Луцьк, 2013. – 16 с.

12. СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бачинін В. А. Філософія права: підручник для юрид. спец. вищих навч. закладів / В. А. Бачинін, В. С. Журавський, М. І. Панов. – К.: Ін Юре, 2003. – 472 с.
2. Біленчук П. Д. Філософія права: навч. посібн. / П. Д. Біленчук, В. Д. Гвоздецький, С. С. Сливка; за ред. П. Д. Біленчука. – К.: Атіка, 1999. – 208 с.

3. Марченко М. Н. Теория государства и права: учебник / Марченко М. Н. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – 648 с.
4. Марченко М. Н. Проблемы теории государства и права: учеб. / Марченко М. Н.. – М.: Проспект, 2009. – 768 с.
5. Нерсисянц В. С. Философия права: учебник для вузов / Нерсисянц В. С. – М.: НОРМА, 2001. – 652 с.
6. Общая теория государства и права: академический курс в III-х т. / МГУ им. М. Л. Ломоносова / [под ред. М. Н. Марченко]. – М.: Зерцало, 2001.
7. Теория права и государства: учебник / [под ред. проф. В. В. Лазарева]. – 2-е, перераб. и доп. изд-е. – М.: Право и закон, 2002. – 576 с.
8. Познер Р. А. Проблемы юриспруденції: Пер. з англ. / Познер Р. А. – Х.: Акта, 2004.
9. Философия права. Хрестоматия: учеб. пособ. для студ. высших учеб. завед. / [состав.: Н. И. Панов, А. В. Бачинин, А. Д. Святоцкий]; под ред. Н. И. Панова. – К.: Издательский Дом «Ин Юре», 2002. – 692 с.
10. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / [О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін.]; за ред. О. Г. Данільяна. – Х.: Право, 2009. – 208 с.
11. Філософія права / за заг. ред. М. В. Костицького, Б. Ф. Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 336 с.
12. Філософія права: навч. посіб. / [О. Г. Данільян, Л. Д. Байрачна, С. І. Максимов та ін.]; за ред. О. Г. Данільяна. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 272 с.
13. Філософський енциклопедичний словник / [гол. ред. кол. В. І. Шинкарук]. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
14. Філософський словник / [за ред. В. І. Шинкарука]. – [2-ге вид., переробл. і доп.] – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
15. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні / Шевчук С.. – К.: Реферат, 2007.

16. Шкода В. В. Вступ до філософії права / Шкода В. В. – Х.: Основа, 1996.
– 223 с.